

BUNUL ECONOM

REVISTĂ PENTRU AGRICULTURĂ, INDUSTRIE ŞI COMERCIU

ORGAN AL: „Reuniunii Economice din Orăştie“ şi „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului“.

ABONAMENTE:

Pe an 4 coroane (2 fl.); jumătate an 2 cor. (1 fl.)
Pentru România 15 lei pe an.
C.TUL CASEI DE PASTRARE POSTALE Nr. 10025.

APARE

În fiecare Duminică.

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă, cu preţuri moderate
Abonamentele şi inserţiunile se plătesc înainte.
C.TUL CASEI DE PASTRARE POSTALE Nr. 10025.

Pentru-ce trebuie să introducem
— soiuri mai bune de vite?

Până acum câţiva zeci de ani
arareori întâlneam, pe la noi, alte vite

mari cornute, decât cele băştinaşe, așa
numitele *vite albe*. Astăzi vedem că
turmele noastre se împestrează tot
mai mult cu *vite roșii*, cari de fapt
sunt vite de *soiul (rasa) Pinzgau*. Și

pentru-ce? Vitele noastre, cele vechi,
albe, sunt cele mai bune vite de jug;
se mulțumesc cu ori-ce pășune și ori-ce
nutreț; le poți ținea toată iarna și nu-
mai cu pae și strujeni de cucuruz; se

Amazoanele regelui din Dahomé în luptă.

(Vezi: „Foita“)

mulțumesc cu ori-care adăpost, fie el
cât de slab și cu toate acestea sunt
preferate vitele roșii. Causa este foarte
bătătoare la ochi. Ele mai întâiu: se
desvoaltă mult mai repede ca cele albe,
prin ceea-ce câștigăm timp și cu el și

nutreț. Ele prefac mai ușor nutrețul,
— care ce e drept trebuie să fie mai
ales, — în carne, care este întretesută
cu grăsime; tot asemenea vacile aces-
tui soi dau mai mult lapte ca cele
albe și în fine ele se simt tot așa de

bine și prosperează în același mod ca
și în patria lor: *Pinzgau*. Ea este un
ținut în provincia Salzburg din Austria
și tot așa de deluros și muntos ca și
ținuturile noastre. Iată pentru-ce vitele
cele albe sunt amenințate, prin părțile

muntoase ale patriei noastre, a fi înlocuite cu timpul prin cele roșii.

Nu este însă destul a ne procura astfel de vite, trebuie să le dăm și nutrețul, îngrijirea și adăpostul la care sunt obișnuite în patria lor, altcum o pățim mai rău decât cu vitele noastre albe.

DELA REUNIUNILE NOASTRE

Adunarea generală

„Reuniunii române de agricultură din otțul Sibiiului” — în Bungard.

A 14-a adunare generală a „Reuniunii române de agricultură din comit. Sibiiului”, s'a ținut în comuna mare Bungard (lângă Sibiiu) la 28 Dec. n. a. tr.

Din partea comitetului erau prezenți: președintele reuniunii dl. D. Comșa și secretarul ei dl. V. Tordășianu, ear' încăpătarea sală a noiei școale abia putea cuprinde membrii reuniunii, dimpreună cu tot ce a avut Bungardul mai inteligent și mai bun, precum și câți-va oaspeți din Sibiiu.

După serviciul divin, dnul președinte deschide adunarea printr'o scurtă vorbire, dând cuvântul dlui secretar, care schițează activitatea comitetului în cursul anului 1901, conform raportului general, care s'a distribuit membrilor la timpul seu.

Din cele expuse de d-sa rezultă, că comitetul Reuniunii s'a prezentat în cursul anului 1901: în trei comune, ținând întruniri agricole și anume în comunele Loman, Sebeșul-de-jos și Țichindeal; în Ilimbav, unde a arangeat o expoziție de vite; apoi în Apoldul-rom. la plantare de pomi; în Săsciori la cursul de altoit pomi și în Seliște la preparativele pentru întemeierea școalei practice de agricultură de acolo. În total în 7 comune.

FOIȚĂ

Țiganul cu pușca

Un țigan de mult odată
Nu știu unde la vr'un sat
Fost-a dus la judecată
Pentru-o pușcă de furat.

Iar' colo la judecată, cum era cu grija 'n spate
Că l-or pune la 'nchisoare, că l-or rade, că
[l-or bate
Și când tocmai se gândea cum s'o 'ntoarcă,
[ce să facă.

Ce să spună să nu tacă,
Pricepând că de scăpare
Nici un chip acuma nu-i,
Iată tocmai din 'ntemplare
Vede că 'naintea lui
Vine-un om ce-a fost chemat
Ca să fie judecat
Pentru'un porc ce-ar fi furat.

Deosebit de aceasta a dăruit: o vișea rasă curată Pingsau, membrului I. Cloaje din Boița; două oi rasă de Frieland, membrilor Ioan și Iacob Beu din Apoldul-rom.; găini rasa Ploymonds Rocks la patru membri; a împărțit membrilor ei: 33 mii pădurești (meri, peri, pruni, gutui, cireși și caise) în 37 comune; semințe de trifoiu, lucernă, napi (sfecle) de nutreț și cânepă italiană în 34 comune; 10 tovărășii agricole și 10 însoțiri sătești de credit sistem Raiffeisen, din tot atâtea comune, au fost ocrotite de Reuniune. De mașina de sămănat și grapa de fenețe a Reuniunii s'au folosit în mod gratuit patru comune. În fine: a conclucrat dimpreună cu zelul protopretor dl. P. Dragits, la lucrările pregătitoare pentru întemeierea școalei practice de agricultură din Seliște.

Acest raport se ia cu plăcere la cunoștință. Gestiunea financiară pe anul 1901 fiind găsită în regulă, comitetului i-se dă absolutoriul. Se votează proiectul de buget pe 1903, care prevede 2410 cor., atât la venituri cât și la cheltuieli. În locul devenit vacant prin moartea dlui George Dordea se aclamează membru în comitetul central dl. Toma Ciora, proprietar în Bungard.

După toate acestea dl. președinte ține o instructivă conferință despre „Cultura pământului după comasare”, care a fost foarte bine venită, deoarece hotarul Bungardului încă s'a comasat de curând, ceea-ce schimbă cu totul modul de cultură de până acuma și mai ales cultura crăstaveșilor, care este o chestiune capitală pentru Bungardeni, cari prevăd piața Sibiiului cu acest articol.

La orele 4 d. a. conferința se termină și cu ea închee și președintele Reuniunii adunarea generală a ei. Dl. preot din localitate, ține a mulțumi oaspeților veniți și în special președintelui Reuniunii pentru interesul ce se poartă poporului nostru setos de sfaturi bune și folositoare.

Iar' intrând la judecată
Omu 'ncepe, hai, deodată:

„Eu, jupâne, ori cucoane, vęd c'aice m'ați
[chemat

„Socotind că-s vinovat;
»Dar' vę spun adevęrat:
»Porcul eu nu l'am furat,
»Ci cu 'ncetul, cu męcare
»L'am crescut eu singur mare;
»Căci cu lapte l'am hręcit
»Și l'am tot imbucęcrit
»De demult, de mititel,
»De pe cęcnd era purcel,
»Cęcnd nici nu ședea 'n ocol,
»Ci dormea cu mine 'n țol.

Și cu-aceste vorbe omul și cu martori ce-a
[chemat

De belea s'a descurcat:
Judecata l'a iertat.

DIN LUME

Desmintre. Știrea, că mai multe vase de rėsboiu austriace vor pleca în apele Asiei-mici, ca sę presioneze ęsupra Turciei, se desminte. E vorba de manevrări.

Proiectele militare în dietă, în ședința din 21 Ian. n. a dietei, ministrul-președinte Coloman Szęll a făcut propunerea, ca în ședința de Vineri sę se înceapă desbaterea proiectelor militare. Barabas (independist) a cerut cę proiectele sę se ia dela ordinea zilei. Rakovszky s'a alăturat la cele zise de Barabas. Majoritatea a decis ca desbaterea sę se înceapă Sămbătă. Cele trei partide opoziționale au anunțat rezistența cea mai energică în contra proiectelor.

Albanezii contra reformelor. Albanezii țin în continuu întruniri, în cari protestează contra reformelor. Guvernul turcesc ar fi declarat Albanezilor, cę executarea reformelor e deocamdată provizorică și după trei luni vor fi luate în considerare și dorințele lor.

Ręșcoala în Macedonia. Ministrul de finanțe bulgar a declarat într'un interviu, acordat unui redactor dela „Figaro”, cę neindeplinirea grabnică a reformelor va aduce cu sine o ręșcoală generală în Macedonia. După trecerea lunii Februarie va fi deja imposibilă impedecarea turburărilor.

Iar țiganu-așa vęcnd
Șajungęcnd și el la ręcnd,

Zice:

»De, și eu, cucoane, vęd c'aice m'ați
[chemat

»Socotind că-s vinovat;
»Dar' vę spun adevęrat
»Cę eu pușca n'am furat
»Ci cu 'ncetul, cu męcare
»Mi-am crescut-o singur mare,
»Căci cu lapte-am tot hręcit-o
»Și mi-am tot imbucęcrit-o
»De demult de mititică
»Cęcnd era cęc o surcică,
»Cęcnd nici nu ședea 'n ocol
»Cęcnd era de-abia pistol.

Th. Speranța,

GLUME.

Femeea cu cęc ti lipsesc mai mulți dinți,
cu atęc e mai colțoasă.

Primitorii „Bunului Econom”, cari nu doresc a-l abona pe viitor, sunt

Pactul între Ungaria și Austria. Vineri în 16 ale l. c. atât ministrul-președinte Széll cât și ministrul-președinte Körber a dat în dietă, resp. în Reichsrath deslușiri mai detaliate asupra pactului între cele două state. După declarațiunile D-lor pactul conține în resumat următoarele puncte esențiale: Alianța vamală va fi încheiată pe 10 ani, pe baza textului dela 1877 și 1887 adică *tarif vamal comun* pentru ambele state, cu câteva modificări. În legătură cu acesta *tariful vamal* cu țările streine va fi astfel alcătuit ca produsele agrare ale Ungariei să fie protejate tot așa ca și industria Austriei. Deosebit de acestea pactul conține mai multe dispozițiuni de interes financiar.

Invitare la abonament.

BUNUL ECONOM

REVISTĂ PENTRU AGRICULTURĂ,
INDUSTRIE ȘI COMERCIU

ORĂȘTIE (Szécsény).

Cea mai eficientă și totodată unica foaie românească în felul ei, cu ilustrațiuni

costă:

pe anul întreg	4 coroane,
pe jumătate an	2 "
pe un pătrar de an	1 "
Pentru România	15 lei pe an.

Casa CASSEI DE PĂSTRARE POSTALĂ No. 10025.

Abonamentele se plătesc înainte și se pot face cu prima zi a oricărei luni.

Administrația.

Amazoanele regelui din Dahomé în luptă.

(Vezi ilustrația).

Când auzim de amazoane, totdeauna ne vine în memorie acele femei frumoase, viteze și războinice din poveștile vechilor popoare, cum au fost și Grecii antici. Ele, după cum spune tradiția, cea mai mare plăcere o găseau în îmblânzirea cailor, în vânat și în exerciții cu armele. Ceea-ce știm despre ele sunt numai povești; avem însă astăzi amazoane și în realitate, care însă nu au nimica a face cu cele din mitologie.

Există în Africa o țară de negri numită Dahomé. Ei nu sunt mulți; unii susțin că numără cam 900.000 suflete, ear' alții nu admit mai mulți ca 150.000, cu toate acestea sunt temuți de toți vecinii lor. Dahomé-ul este țara în care domnește absolutismul cel mai desvârșit. Aci domnește numai o singură persoană, care este regele lor. Toți

ȘTIRI

Balonul dirigiabil — inventat! Marea problemă a secolului e rezolvată deja: s'a aflat modalitatea prin care baloanele să poată fi dirijate după plac. Cel puțin așa declară Academia de științe din Paris, care zilele trecute a distribuit fraților Rénard premiul destinat pentru cel care va inventa balonul dirigiabil. Cu ocaziunea distribuirii premiului președintele Academiei a zis următoarele: «Problema balonului dirigiabil e rezolvată, deoarece aeronaușii le stă acum la dispoziție motor capabil de douăzeci ture pe minut».

Relativ la moartea lui Krupp. «Arbeiterzeitung» din Viena află următoarele despre moartea lui Krupp: După cunoștințele acuzări aduse lui Krupp de către ziarul «Vorwärts», împăratul Wilhelm voia să dispună închiderea lui Krupp într-o casă de sănătate. Pe când o comisiune de medici trebuia să examineze pe Krupp, acesta s'ar fi sinucis cu un glonț de revolver.

Foamea în Ungaria de Nord, despre care am amintit în unul din nr-ii trecuți, acum aflăm că în comitatele Bereg, Ung, Maramureș și Ugocea amenințate cu foamete, a început conscrierea celor îndreptățiți la ajutor și împărțirea celor 5000 măși de cucuruz date de ministru. Cucuruzul acesta se dă celor necăjiți sau ca împrumut sau gratuit de tot.

O mizerie tot așa de mare, ca în comitatele amintite mai sus, domnește și în unele comune din Sătmar. Din Sanișleu se scrie, că locuitorii acestei comune vreau să plece cu grămada la America.

Emigrarea la America. În pătrarul al treilea al anului trecut au intrat în America-de-nord 154.559 străini, dintre cari 145.101 din Europa. Din Austro-Ungaria singură au fost 30.478 (19.234 bărbați și 11.244 femei).

cei alții, cu mare cu mic, bogat și sărac, toți sunt sclavii lui și prin urmare dispune de ei ca de vitele lui. Cu toate acestea găsim în Dahomé o organizație oareșicare și găsim cu deosebire armata regelui bine întocmită și întreținută. Lucrul principal cu ce se îndelutnesc ostașii acesteia este, a ataca triburi vecine și a face cât mai mulți prizoneri, cari apoi sunt jertfiți de către rege, cu sutele de-odată la diferitele festivități cari se succed destul de des.

Cruzimea și sălbătécia locuitorilor din Dahomé e grozavă, însă ca culme, care se distinge în atrocități, este corpul de armată a regelui din Dahomé format din femei, din amazoane moderne. Ele sunt în număr de 5000. Sunt foarte războinice și cutezătoare: Ele sunt însărcinate în prima linie a procura prizoneri pentru jertfele neomenoase ale regelui lor. Ilustrațiunea noastră înfățișează un atac al acestora a unui sat de negri străini, asupra cărora fac vânătoare.

Fecior de contrabandă. Maria Rechitoiu din Lupșa voia să treacă însoțită de două fete pe la Predeal în România. Una din fete însă nu era fată, ci făcău în toată firea. Era Nicolae Momeernea din Lupșa, care neavând pașaport s'a adăpostit sub aripele Mariei, care avea pașaport pentru sine și pentru două fete. Descoperindu-i-se sexul, Nicolae a fost adus la poliția din Brașov, împreună cu Maria Rechitoiu.

Convocare. Membrii secției industriale a «Reuniunii Economice» din Orăștie sunt prin aceasta rugați a participa, până la unu, la adunarea generală ordinară ce se va ținea *Duminică în 25 Ianuarie n. 1903, la 2 oare p. m.* în localul secției industriale, în casele «Ardeleani».

Floxera. În vilele Sărăcsăului (cott. Alba-inferioară) constatându-se floxera, ministrul de agricultură a decretat carantină pentru hotarul comunei.

Congres internațional de agricultură. Din Roma se anunță, că la 19 Aprilie n. a. c. se va ținea acolo un congres internațional de agricultură. Toate țările mari vor fi reprezentate la acest congres. Se speră că va participa și România.

CALENDAR ECONOMIC.

Ce facem în Ianuarie?

De-ai schimbat *servitori*, grijește cum te arăți față de cei noi. Nu fii nici prea aspru, dat' nici prea blând. «Stăpânul scump își învață sluga hoafă».

Cară gunoii pe pământuri și vii, căci altcum locurile sărăcesc și nu-ți răspătesc munca.

Drege unelte economice, căci acum având timp, poți să stai lângă măestru, ca să-ți faci un lucru de treabă.

Vitele le hrănește bine, sa li-se dea sare cel puțin de 2—3 ori pe săptămână, căci aceasta ajută și înlesnește mistuirea. *Grajdurile* să se aerizeze.

Numără săptămânile până la Sfântul George și vezi cum stai cu nutrețul.

Dă găinilor păsat și ovės răjit, sdrobot, ca să ouă mai des.

Curăță pomii de mușchiu, de coaja bătrână, crengi uscate, și pe timp umed de iască și reșină. Unge ranele cășunate cu o amestecătură de gunoiu proaspăt de vită (balegă), pământ cleios și pēr de bou tocat mărunt. Adună neaua în jurul pomilor, astfel umpli pământul de umezeală și faci ca pomii să întârzie primăvara cu înfloritul, prin ceea-ce li scapi de brumă și geruri ce vin mai târziu.

Paturile calde trebuie aerisate din partea sudică, ear' noaptea să se acopere cu pae sau rogojini.

Samână în paturile calde crastaveți, gulii (caralabe), salată și mazere dulce.

Din pivniță depărtează *legumile* putrede, și curăță cartofii de colți.

De *stupi* trebuie îngrijit ca să nu fie conturbați de nimic, să fie la bun adăpost și păziți de șoareci.

Trage vinurile noi, însă numai pe timp liniștit și senin.

rugați a ne inapoia îndată Nrii trimiși, altcum îi considerăm ca abonați.

Napul pentru nutreț și de zahăr.

(Sfecla, Brosba). (*Beta vulgaris*).

(Reproducerea interzisă).

(Urmare și fine).

Sămănatul.

Sămănatul trebuie să se facă cât se poate de timpuriu, însă în tot cazul după-ce nu se mai ivesc geruri de primăvară, care ar nimici plantele tinere. Să poate sămăna prin împrăștiere, în rânduri sau după marcator. Aceste din urmă metode înlesnesc prășitul (săpatul). Napii de nutreț se vor sămăna mai rar, adică la 40—50 cm. între rânduri, ear' cei de zahăr mai des, ca să nu se desvolte prea tare și să nu treacă peste un klgr. Cantitatea de sămăna variază după modul sămănăturii. După marcator vom folosi ca 5 kgr., cu mașina de sămănat 10 kgr., ear' prin împrăștiere mai mult pe jugăr.

Lucrările de întreținere.

Sămăna de napi încolțind foarte încet, vom grăpa locul sămănat, dacă prinde o coajă înainte de-a răsări. Vom prăși (săpa) pentru prima-dată, altcum napii răsăriți vor fi înecați de burueni. După prima sapă, urmează mai târziu o a doua și eventual și a treia sapă. Este bine a mușuroi rădăcinile eșite din pământ, cu ocaziunea sapei celei din urmă. La sămănături în rânduri și după marcator putem face prășitul și mușuroitul cu prășitoarea și plugul mușuroitor. Cu ocaziunea primei prășile vom rări plantele, ce stau prea des. Plantele smulse le putem folosi pentru a înlocui plantele perite.

Multă stricăciune ne pot cauza la napi, până-ce sunt tineri, purecii de pământ. Afară de aceasta, poate strica napii și o mulțime de plante parasite, care de multe-ori nimicesc chiar recolta întreagă.

Recolta.

Recolta se face cam târziu. Ea trebuie însă efectuată înainte de a da gerurile de toamnă; prin urmare nu vom aștepta până-ce frunzele încep a îngălbeni.

Rădăcinile le scoatem cu mâna, ajutându-ne de hârleț sau de o furcă anume construită cu doi dinți. Este și un plug făcut pentru a scoate sfecelele din pământ.

Rădăcinile scoase le curățim de pământ și de foi și le păstrăm până la întrebuintare asemenea cartofilor. Foile dau un bun nutreț vitelor, produc însă adeseori diaree (cufureală).

Cantitățile recoltate variază foarte mult. Napi (sfecla) de zahăr putem dobândi de pe un jugăr 10—15 tone (à 1000 kgr.), napi de nutreț 15—30 și mai multe tone. Foi putem recolta de pe un jugăr 3—8 tone.

Producerea sămănei de napi (sfeolă).

Este o cultură foarte productivă a crește sămăna de napi. Napul fiind o plantă bisanuală (de doi ani), vom alege la recolta lor: dintre napii de nutreț, rădăcinile cele mai frumoase și mari, ear' la cele de zahăr cele mai mici și grele numai până la 1 kgr. Le rupem foile fără a ataca inima și le păstrăm până primăvara în pivnițe, punându-le în nêsip. Primăvara le plantăm într'un loc bine preparat la distanțe de 1/2—1 metru îndepărtare și le prășim de câte-ori vom vedea că le năpădește burueana. Imediat ce se ivește cotorul, pe care se vor desvolta florile și fructul. le punem parișori, de care îl legăm spre a nu-l rupe vântul. Când sămănele au început a căpăta o culoare brună (cafenie), secerăm cotoarele și le punem să se usuce. Sămăna o treerăm cu îmblăcii sau o stringem cu mâna. Recolta este de multe-ori foarte mare, 250—500 kgr. pe jugăr.

Inul.

(*Linum Usitatissimum*).

Inul servește ca plantă textilă pentru fuiorul ce se produce din cotoarele lui și ca plantă oleioasă pentru sămănele sale.

Varietăți.

Deosebim două varietăți principale și anume: In al cărui fruct *nu să deschide* după-ce s'a copt și acela al cărui fruct după deplina coacere *să deschide* și sămăna să scutură dela sine. Această din urmă varietate dă recolte mai mari decât cea dintâiu.

Foarte rar se cultivă varietatea *inului de toamnă*, tot asemenea și specia *Linum perene*, adică acela care durează mai mulți ani.

Inul cultivat de obicei are floarea albastră (vânăță) și pentru cultura fuiorului se bucură de un deosebit renume: *Inul de Riga* (oraș lângă malul Mării-Nordice).

Pentru producerea sămănei vom alege mai bucuos *inul de Sicilia*, care posedă flori albe și care produce de patru-ori atâtea sămăne decât *inul de Riga*.

Clima.

Pentru a prospera, inul recere o căldură umedă. O căldură secetoasă nu supoartă; reușește deci mai bine în locuri mai muntoase și pe malurile mărilor.

Pământul.

În regiuni umede inul dă fuiorul cel mai bun, când este cultivat pe un pământ nêsipos. Bine reușește și pe pământurile mijlocii (argilo-nêsipoase), însă să nu fie prea gras. Mai puțin îi priește pământurile argiloase precum și un nisip uscat.

(Va urma).

Medicul casei.

Bătute calde de picioare sunt necesare în prima linie pentru întreținerea curățeniei, apoi ajută circulațiunea sângelui și împiedică formarea bătăturilor (ochi de găină), îngroșarea pelei de pe talpă și călcăiu, creșterea în carne a unghiilor și o mulțime de boale ale pelei picioarelor. După bae trebuie să ștergem îndată bine picioarele, să ne încălțăm cald și să umblăm câte-va minute prin casă. După umbriet mult totdeauna este recomandabilă o bae caldă la picioare. Nu vom lua bae îndată după-ce am mâncat, ci numai după câte-va ore; altcum ușor ne putem îmbolnăvi, fiind mistuirea stomacului întreruptă.

Băi reci de picioare vor folosi numai oameni foarte puternici și numai atunci când nu sunt înferbântați. Le vom întrebuința numai câteva minute, apoi ștergem repede și bine picioarele și ne încălțăm călduros.

PENTRU MESERIAȘI

Pentru spoitori. Toți păreții, care sunt a se spoi cu var, mai întâiu se vor șterge cu o perie aspră sau cu o mătură, apoi se spală cu apă, lăsându-și în urmă să se usuce, înainte de a-și spoi din nou. Astfel se șterge praful și speala se prinde mai bine, dobândind și o culoare mai albă.

Pentru argășitori. Un mijloc simplu pentru înlăturarea perilor de pe piei, este următorul: 3 părți de sulfid de sodiu, 10 părți var ars și 10 părți scrobeală pulverizată bine, se amestecă cu apă până-ce se face un aluat. Acest preparat se aplică apoi pe piei.

Advocatul poporului.

Animalele de reproducțiune masculine (tauri, armăsari etc.) proprietarul lor le poate întrebuința după voe pentru împerecherea la animalele sale. Pentru cele străine însă trebuie să ceară legitimație de permisiune dela comisia economică cercuală. (Art. de lege XII. §. 31 din 1894).

Acusa criminală se poate retrage de către acuzător până în momentul aducerii sentinței. Această retragere se poate face verbal sau în scris de către acuzător judecătorului respectiv. El este însă dator a plăti toate speșele efectuate până atuncia în favorul erarului. (Art. de lege V. §. 116 din 1878. — Hotărîrea Curiei nr. 7 în afaceri criminale).

PENTRU ECONOMI

Cum trebuie să mulgem vacile?

De regulă mulsul vacilor e privit ca o lucrare cu totul neînsemnată, care o poate face ori-și-cine. Și totuși dela executarea mulsului atârnă, în mare parte, cantitatea și calitatea laptelui. Dacă ugerul nu se scurge bine la muls, nu numai că dobândim mai puțin lapte, decât dă în realitate vaca, ci tocmai laptele cel mai gros și mai bun rămâne în uger și cauzează pe viitor o micșorare a producțiunii laptelui. De aci rezultă, că este neapărat de lipsă, dacă voim să avem o vacă bună de lapte, să scurgem ugerul la muls pe deplin. Timpul cel mai potrivit pentru muls este, când vaca mănâncă sau bea, căci atuncia este mai liniștită. Dacă vaca are năravuri, nu trebuie lovită și bătută, căci atuncia facem mai mult rău decât bine și va sta și mai rău la muls. Vom căuta din contră ca prin mângăeri și blândețe să o liniștim. Când vaca este liniștită, se spală ugerul mai întâiu bine cu apă, nu rece de tot, apoi se apucă o țită în mâna dreaptă și una în cea stângă și apăsând lin și trăgând țitele printre degete, se mulge într'un vas curat. Până-ce cele două țite mai dau lapte, ele nu trebuie schimbate, ci mulgem mereu, până la cea din urmă picătură.

Vacile se mulg de două ori sau de trei-ori pe zi. De însemnatate este a le mulge totdeauna la aceeași oră din zi, altcum nu căpătăm regulat aceeași cantitate de lapte.

DIVERSE

Curățirea tuburilor (furtunilor) de cauciuc. Pentru a trece vinul dintr'un vas într'altul, pivnicerii se folosesc de pompe, care stau în legătură cu vasele respective prin țevi de cauciuc. Aceste tuburi trebuie ținute în cea mai perfectă curățenie. În acest scop le muem timp de 1—2 ore în o soluțiune de apă caldă și carbonat 5%, și apoi le clătim în apă curată caldă. Nu este ertat a spăla tuburile nici când cu apă fierbinte și nici rece de tot, altcum își perd elasticitatea.

Cum cunoaștem: cari ouă sunt proaspete? Reuniunea saxonă pentru prăsirea de galițe (hoarē) a premiat următoarea procedură pentru a cunoaște dacă ouăle sunt proaspete, ori nu? Dacă punem oul în apă, acela cu atât mai mult inclină spre a lua o poziție perpendiculară, cu cât e mai vechiu. Fenomenul acesta e a se atribui faptului, că în albușul oului, în urma evaporării materiilor licuide spațiul gol dela capătul mai lat devine tot mai mare. În urmarea acesteia oul ia în apă diferite poziții, amăsurat vârstei sale și osia longitudinală formează diferite unghiuri față cu planul orizontal. Cel de 3—5 zile formează cu planul orizontal un unghi de 20 grade, cel de 8 zile unghi de 45 grade, cel

de două săptămâni formează un unghi de 60 grade. Ear' cel de trei săptămâni unghi de 75 grade. Oul mai vechiu decât o lună stă în apă în poziție perpendiculară, ear' dacă e de tot vechiu (stătut), plutește pe suprafața apei. În scopul examinării se pot construi borcane de sticlă, pe perețele căruia să fie crestate diferitele declinațiuni ale osiei și însemnătatea acelor.

Pentru femei.

Cum cunoaștem etatea epurei împușcat?

Dacă unghiile dela degete și cu deosebire cele dela picioarele de dindărēt sunt încă de o culoare neagră și virfurile lor ascuțite, atunci avem de a face cu un epure din același an. Dacă din contra, ele sunt deja tocite la vîrf și de o culoare sură, atuncia epurele este mai bătrân. Ochii încă bine conservați ne rată că epurele este de curînd împușcat. Dacă însă sunt scufundați în cap, este semn că e mort de câteva zile.

Supă țigănească.

Se ia capul de epure dimpreună cu alte bucățele alese după plac. Se pun într'o oală să stea câte-va minute în vin alb; apoi se mai adaogă încă pe-atâta apă și se lasă să fearbă cu puțin orez, sare, piper, ceapă tocată mărunt și coaja dela o jumătate lămâie. După-ce va ferbe îndeajuns, se servește la masă.

Știri economice.

Butași de răchită pentru împletitori. Reuniunile comunale, cărora li-s'a ținut anul acesta, respective în anii trecuți, prelegeri asupra împletiturilor de nuele, pot căpăta butași de răchită în mod gratuit. Doritorii de astfel de butași se vor adresa prin primăriile locale dlui ministru de agricultură, care acoardă afară de butași și câte o subvenție de câte 100 cor. pe jugerul de plantațiune. Ca răchita să se prindă și să prospereze, este absolut necesar ca locul de plantat să fie mai întâiu rigolat (desfundat) și primul an trebuie ținut curat de burueni prin săpat (prășit).

Mine de sulfur în ținutul Năsăudului. În munți Bărgaului din cott. Bistrița-Năsăud s'au descoperit în timpul din urmă mine bogate de sulfur (pucioasă). În pădurea Petricel dela poalele muntelui Peatra Piștii de mult s'au aflat urme de sulfur. Doi ingineri au găsit masse mari de sulfur pe o întindere de mai mulți kilometri. După socoteala celor competenți s'ar putea scoate de acolo 16.000 vagoane de sulfur. Descoperirea aceasta interesează mult pe comunele românești învecinate, pe al căror teritoriu s'a descoperit prețiosul mineral.

NOUTĂȚI

† **Ioan Petrio**, protopop emeritat al trac-tului Brașov și paroch al bisericii Sft. Nicolae din Brașov-Scheiu, fost președinte al Dele-gațiunilor și Eforiei școalelor centrale rom. gr.-or. din Brașov, ear' în comună vice-preșe-dinte al Delegațiunilor și membru al Eforiei școlare, și-a dat nobilul seu suflet în mâinile Creatorului, Vineri în 16 Ian. n. a. c., după un serviciu plin de zel de 64 ani la altarul bisericii și în vârstă de 87 ani.

Rămășițele pământești ale valorosului și probatului părinte s'au depus spre vecinică odihnă în cimitirul bisericii Sft. Nicolae din Brașov. Rugați-vă pentru sufletul fericitului!

Sinucidere. În 18 l. c. ucenicul de faur Macarie Cereguți s'a spânzurat în apropierea pădurei din O.ăștie. Motivele sinuciderei sunt necunoscute.

Primarul din Oșand împușcat. Primarul Toader Dulo din Oșand a fost omorât de un glonț de pușcă îndreptat asupra lui prin fe-reastră. În urma cercetărilor bănuielile au că-zut asupra lui Petru Foaită și Mitru Tețu, cari au fost deținuți și transportați la arestul pre-ventiv al procuraturii din Oradea-mare.

Se poate. Cetim în „Gaz. Tr.” „In co-muna Țintari s'a întâmplat minunea, că în ziua de Crăciun s'a cântat »Christos a înviat din morți...« iar' ajunul Bobotezii s'a publicat pe Vineri în 3 Ianuarie v. 1903. Sunt curios a ști, unde se capătă un astfel de călindar și ce orânduială nouă bisericească a schimba la Crăciun pe »Nașterea ta Christoase... în »Christos a înviat...!« »X«.

Mare furt în Careii-mari. La cassieria din Careii-mari un săptuitor necunoscut spăr-gând cassa de fier, a luat bani de dare în suma considerabilă de 200.000 coroane. Acuma se scrie din Cernăuți, că hoțul a fost prins în capitala Bucovinei și se cheamă Reisz Herșu.

Necrolog. Kapcza Gyula fost avocat și prim pretor în Orăștie, protonotar la comitat în Deva și în urma pensionării, avocat în Ilia, a reposat în 19 a lunii curente.

Jubileul papei. Leo XIII., papa dela Roma, în 19 Februarie împlinește 60 ani de când e hirotonit episcop și în 20 Februarie împlinește 25 ani de când e papă. Biserica rom. catolică va serba în stil mare aceste memorabile zile jubilarie ale capului ei.

Invătător mort de foame. La Dévény a fost aflat în zăpadă Luni dimineața invătă-torul pensionat Alexandru Vermesi. Neferi-citul era mai mort. Dus în spital, s'a con-statat că Vermesi nu mâncase câte-va zile nimic. Era așa de slăbit, încât nu putea nici vorbi și a trebuit să-i dea medicii în mod artificial nutreț. Dar' de giaba. Invătăto-rul în câteva ore și-a dat sufletul. A murit de foame.

Concert împreună cu Teatru va arangia Reuniunea gr.-cat. de cântări »Concordia« din Oravița-rom. Duminică în 1 Februarie 1903 st. n. în sala Hotelului »Impăratul Au-striei« din localitate, sub conducerea Dlui Ioan Bogdan Invătător. Concertului va urma teatru cu piesa »Baba Hîrca« de M. Millo. După producțiune joc.

Luptă sângeroasă cu gendarmii. După cum scrie »Egyetértés«, în ziua de Crăciun un cas trist s'a întâmplat în comuna Felső-Detrehon (lângă Turda), Românii aranjaseră petrecere cu joc. Seara la 10 ore au sosit 2 gendarmi la fața locului și au provocat pe feciori să se depărteze. Feciorii n'au voit. S'a iscat ceartă și apoi adevărată luptă între feciori și gendarmi. Cei doi gendarmi și-au descărcat puștile în carne vie. Un fecior a murit pe loc, alți mulți au fost grav răniți. S'a pornit cercetare severă în această tristă afacere.

Crăciunul săracilor în Sibiu. Reuniunea meseriașilor români din Sibiu a împărțit, prin comitetul ei, în frunte cu presidentul Victor Tordășianu, în preșeara Crăciunului nostru, la săracii din Sibiu, obiecte de îm-brăcăminte și altele, în valoare de peste 1500 coroane. Distribuirea s'a făcut în localul Reuniunii.

Onoare și laudă celor-ce se îngrijesc și de cei lipsiți.

O femeie de 130 ani și un bărbat de 122 ani. Ziarului »E.k.« din Cluj i-se scrie că în comuna Visag, nu departe de B. Huedin a murit zilele acestea o Româncă de 130 de ani. În cei din urmă 50 de ani ai vieții sale se ocupa cu vrăjitoria. Rachiu n'a beut în viața ei și carne n'a prea mâncat, trăind numai cu mămăligă și lapte. Tot satul a fost la înmor-mântarea ei.

În satul Tirnova din c. C.-Severin fost înmormintat în săptămâna trecută pecu-rarul Ioan Pan, care a trăit în trei veacuri: Bătrânul pecurar a fost de 122 de ani. Fiul cel mai bătrân al lui Pan e de 80 de ani, ear' cel mai tânăr de 60 de ani.

Pâne gratis. Pe Pieța Libertății din Arad în fie-care zi se împarte celor săraci pâne gratis.

Mila aceasta se împarte tuturor, fără deosebire de neam și lege, după cum și banii se strâng dela toți câți durere au pentru cei săraci.

Îndeosebi Români sunt mulți cari vin să beneficeze.

Un fir de păr doveditor al unui crimi-nal. La tribunalul din Berlin s'a petrecut următorul cas interesant: Pe cadavriul unui omorât s'a găsit un fir de păr. Cu ajutorul fotografiei și al microscopului s'a constatat, că este un păr de căne și căzut de pe el, fiind-că avea încă rădăcina; că părul nu a fost tuns, fiindcă avea vârful neatăcat; că părul era scurt și neted; că părul cănelui a fost mai înainte galben, acuma însă din

causa bătrâneții cănelui a devenit de co-loare spălătăcită. Intocmai așa un căne avea ascuțitorul de toarfeci I Strauss, care a și fost dovedit de omoritor și osândit.

Pentru doritorii de a emigra. Nu prea s'nt încurajătoare știrile ce ne dă „Tribuna“. Eată ce scrie: Americanii spăriați de străinii cei mulți, cari vin la ei, au început să fie cât se poate de aspri față de emigranți la intrarea lor în America. Într'o singură săptē-mână a oprit comisarul din Ellis Island, unde coboară din corabie, 1200 de emigranți. Pe cei opriți li înfundă în niște suri mari, unde zac grămădiți ca vitele. Mulți dintre emigranți nici nu știu, cum să se poarte când ajung în America. Dacă au destui bani, ca să poată ajunge până în Cleveland sau alt oraș, li propune comisarul, că ar fi angajați cu contract; dacă au prea puțini bani, zice, că sunt cerșitori și eară nu-i lasă.

În New-York este o reuniune ungurească întemeiată pentru ajutorarea celor emigrați. Din raportul anual al acestei reuniuni se vede, că în anul trecut i-au fost trimiși la asilul susținut pe spesele ei 3265 de emi-granți fără mijloace. Afară de aceea au pri-mit 11.581 persoane cuartir peste noapte și 26.048 au căpătat mâncare la ameză. Reu-niunea aceasta a mijlocit la 2522 persoane muncă și pâne.

Cursul pieții din Budapesta

— în 21 Ian. 1903 n. —

	per 50 kgr.
Grâu	cor. 7.85 până la 8.50
Săcară	6.50 „ „ 6.80
Orz	5.50 „ „ 5.80
Meiu	5.75 „ „ 6.—
Ovăș	6.30 „ „ 6.55
Cucuruz	5.15 „ „ 5.50
Rapiță	10.— „ „ 10.50
Grăsime	71.— „ „ 71.50
Slănină	61.— „ „ 63.50
Prune uscate	13.25 „ „ 19.75
Lictar	15.75 „ „ 18.—
Lucernă	50.— „ „ 58.—
Trifoiu roșu	56.— „ „ 72.—

Tergurile din Ungaria, Transilvania și Bănat.

Dela 25—31 Ian. n. 1903.

1. Cătina. Dupăsdorf. Sângiorgiul-săsec. Te-aca.
2. O-Pécska. Șomchereg.
3. Barot. Gherla. Gheorgio-Ditru. Ghiriș. Noericheiu. Prejmăr.
5. Armeni. Caransebeș. Nadeșul-săsesc.
6. Lugos. Măgheruș.

Călindarul vechiu și nou al săptēmanei.

Dum. după Bot., ev. Mateiu c. 4, gl. 7, v. 1.

Dum.	12 M. Tațiana	25 Pavel
Luni	13 M. Ermil	26 Policarp
Mărți	14 Părinții din Sinaia	27 Ioan
Merc.	15 C. Pavel	28 Carol
Joi	16 Lanțul Ap. Petru	29 Francisc
Vin.	17 † C. Antonie	30 Martina
Sămb.	18 P. Atanasie	31 Petru Nol

Prim-colaborator: **Const. P. Barcianu.**

Redactor-responsabil: **Aurel P. Barcianu.**

Primitorii „Bunului Econom“, cari nu doresc a-l abona pe viitor, sunt

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Corvineana” societate pe acții se invită în virtutea §-ului 19 din statute la a

VII-a adunare generală ordinară, care se va ține în Hunedoara la 1 Martie st. n. 1903, la 2 oare p. m. în localul institutului.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Raportul anual al Direcțiunii despre starea întreprinderii peste tot și despre rezultatul anului al VII-lea de gestiune în special.
2. Raportul comitetului de supraveghere.
3. Darea absoluturului direcțiunii și comitetului de supraveghere.
4. Decisiunea asupra împărțirii profitului curat realizat în anul al VII-lea de gestiune.
5. Fixarea marcelor de prezență pentru membrii direcțiunii și ai comitetului de supraveghere pe anul de gestiune 1903.
6. Alegerea directorului pe restul perioadului de 2 ani.
7. Alegerea alor 2 membrii în direcțiune anume: în locul membrilor sortați Petru Sinca și Teofil Tulea.
8. Alegerea comitetului de supraveghere pe un nou period de 3 ani, conf. §-lui 43 din statute.
9. Eventuale propuneri ivite în cadrul §-ului 28 din statute.
10. Exmiterea alor 2 acționari pentru verificarea procesului verbal.

Domnii acționari, cari voesc a participa la adunare în persoană sau prin plenipotențiați, sunt rugați a-și depune în înțelesul §-lui 20 din statute, la cassa institutului acțiunile eventual documentele de plenipotență, cel mult până în 28 Februarie st. n. 1903.

Hunedoara, Ianuarie 1903.

(155) 1-2

Direcțiunea.

„ARDELEANA”

institut de credit și economii,
Societate pe acții.

Sediul: Orăștie, în casele proprii.

Fondată la anul 1885.

Capital soc.: 500.000 c. Fonduri: 350.000 c.

Starea depunerilor: peste 2.000.000 c.

Se primesc:

Depuneri spre fructificare, cu 5% fără anunț, și 5¹/₂% cu anunț.

Darea de venit după interese o solvește institutul.

Depuneri și ridicări făcute prin postă se efectuează cu reîntoarcerea postei.

(138) 3-52

Direcțiunea.

Sz. 1288-1902. végsh.

1-1

ARVERÉSI HIRDETÉMÉNY.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881 évi LX. t.-cz. 102. és 120. §§-ai értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a szászvárosi kir. járásbíróság 1902. évi Sp. II. 742/3 számú végzése következtében Dr. Viad Aurel szászvárosi ügyvéd által képviselt „Ardeleana” pénz- és hitelintézet részvénytársaság és végrehajtató javára Sibisán Vashe és tsai romoszi lakosok és végrehajtást szenvedett ellen 116 kor. s jár erejéig foganatosított kielégítési végrehajtás uján lefoglalt és 670 koronára becsült ingóságok, u. m. lóvak, tehén, kocs, szerszám és széna nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a szászvárosi kir. járásbíróóság 1902-ik évi V. 998/2 sz. végzése folytán 116 kor. tőkekövetelés, ennek 1901. évi IV/16-től járó 8% kamatai és eddig összesen 51 kor. 20 fillérben bíróság már

megállapított, valamint ezuttali 3 kor. 20 fillér árverés kitűzetési költségek erejéig Romoszon adósok lakásán leendő eszközlésre 1903. évi február hó 3 napjának délutáni 2 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly meggyezéssel hivatalnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §§-ai értelmében esetleg becsáron alul is, azonban csakis készpénzzel és tés mellett, fognak a legtöbbet ígérőnek eladatni.

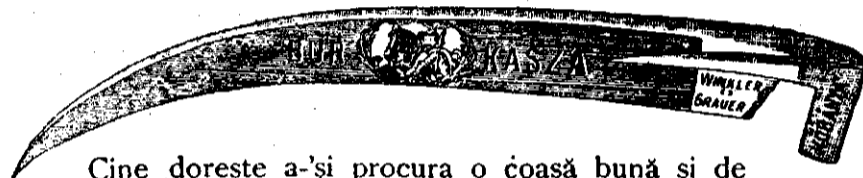
Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felüfoglaltatták, és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik. A befolyandó vételár pedig bírói letétbe fog helyeztettni.

Kelt Szászvároson, 1903. évi január hó 16. napján.

Rácz Árpád
kir. bír. vjhajtó.

Winkler & Grauer din Kőbánya-Budapesta

sunt singurii și exclusivii vênzătorii și expeditorii ai **coaselor** cu marca „BUR”, din cea mai mare fabrică de coase din lume.

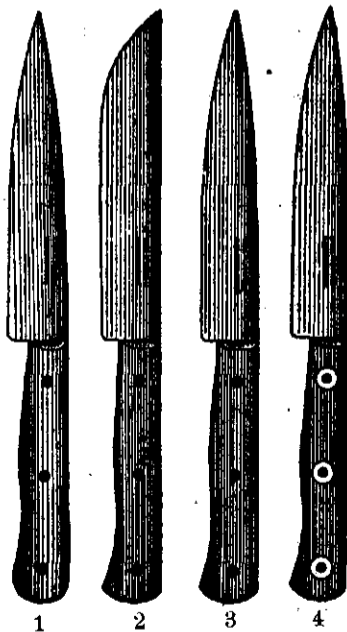
Cine dorește a-și procura o coasă bună și de încredere cea mai nainte prețul-curent ilustrat dela susnumita și renumita firmă, care îl trimite gratis și franco. Cererile se fac prin o carte postală. Lunile de iarnă sunt cele mai potrivite pentru adunarea comenzilor! Celor care le adună se dă proviziune potrivită! Garanță deplină. Serviciu conștientios! — Mai multe mii scrisori de mulțumită și de comande ulterioare stau la dispoziția celor interesați.

(154)

1-20

Un briciu de Transvaal costă 1 fl. 50 cr.

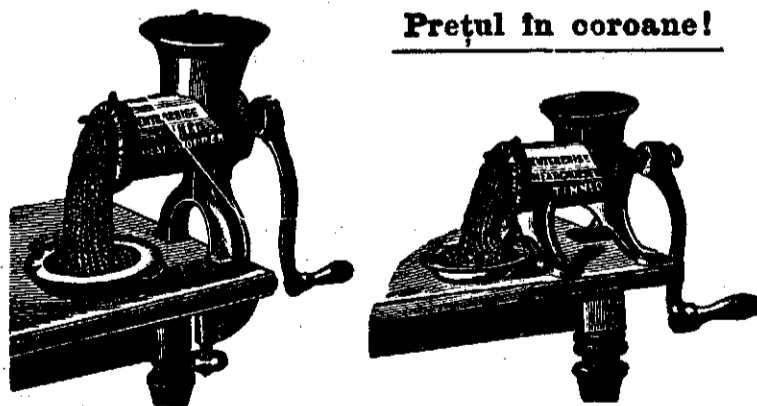
Cuțite de bucătărie

Cuțite cu garanție pentru fiecare bucată.

(136)

Mașini de Alexanderwerk pentru tocat carne.

	R	RR	S	SS	U	UU	T
Toacă în o minută klg.	1/2	3/4	1	1	1 1/4	1 1/2	1 3/4
1 bucată mașină	K 5.40	7.86	9.—	8.50	13.38	15.80	29.50
1 cuțit de rezervă	K —.70	—	—80	—80	—	—	—
1 placă găurită de res.	K 1.—	—	1.50	1.50	—	—	—

Mașina T este provăzută cu roată.

Fiecare bucată, care s'ar dovedi ca prea tare sau prea moale la întrebuințare, se schimbă cu alta.

	Lungimea tăișului	17	19	21 cm.
Figura 1	K	—	—	—72 —86
„ 2	K	—	—	—56 —68 —80
„ 3	K	—	—	—56 —68 —80
„ 4	K	—	—	—64 —76 —90

CAROL F. JICKELI, SIBIIU

3-52

rugați a ne înapoia îndată Nrii trimiși, altcum îi considerăm ca abonați.

Cruce san stea dublă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta

Nu e mijloc secret

vindecă și înviorază

pe lângă garanție.

Deosebită atențiune
rării, că acest aparate a se da împreju-
vindecă boale vechi
de ani. 3-17

(142) de 20

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amefeli, fisuri de ureche, bătăie de inimă, sgârșiri de inimă, asma, auzul greu, sgârșiri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni și la picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor boale cari la tractare normă a medicului se vindecă prin electricitate. In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumii, cari pretuiesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. Unde o-ice încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta”, deoarece „Ciasul-Volta” atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut, aprățit și cercetat. Deja efinăitatea crucei mele electro-magnetice o recomandă îndeosebi.

Prețul aparatului mare e 6 cor.

Prețul aparatului mic e 4 cor.

folosibil la morburii cari nu sunt
mai vechi de 15 ani.folosibil la copii și femei de
constituție foarte slabă.

Expediție din centru și locul de vânzare pentru țeară și streinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta,

V., strada Vadász 43 G. colțul
strada Kálmán.

„AGRICOLA“

însoțire economică de magazin și anticipații

(143)

și-a început activitatea
în piața din

2-26

HUNEDOARA.

Cancelaria însoțirii se află în piață: casele Doamnei
vęd. POPOVICI.

Magazinul însoț. se află în piață: casele MÁTYÁSFFY.

Însoțirea „Agricola” cumpără și vinde produse
agricole, cu deosebire: grâu, cucuruz, ovės, țărițe, etc.Vinde bucate pe credit (pe așteptare). Acoardă avansuri
pe bucate, efecte și prețioase (giuvaerice).Primește aurării și argintării în afaceri de lombard
și ia acoperire de conturi-courente.

Primește depuneri spre fructificare cu 6%.

Mijlocește împrumuturi de bani pe amortisație.

Mijlocește asigurări pe viață și contra focului.

Vinde unelte și mașini agricole chiar și pe plă-
tiri în rate.

In sfârșit înrijeste ori-ce afaceri comerciale de intermediare.

Nu există

Săminte agricole și de grădină mai bune și mai recomandabile

ca acelea care le expediază de 28 ani

MAUTHNER ÖDÖN Furnisorul Curții Regale în BUDA-PESTA.

Cancelaria și depozitele: Str. Rottenbiller 33. Localul de vânzare: Str. Andrassy 23.

(139)

Catalogul ilustrat, de 226 pagini, se trimite la cerere gratuit și franco.

3-52

Mai efin ca ori unde!

Haine de călușeri de vânzare sau de dat împrumut.

Mai efin ca ori unde!

Bumbac de țesut și afă de urzit

din fabricile cele mai renumite!

Mai efin ca ori unde!

Tot felul de manufactură pentru trebuințele casei.
Comandele se execută repede și cu prețuri foarte moderate.

Prăvălia „La Româncea” a lui ION LAZAROIU
în Orăștie (Szászváros)

(145)

3-10